

ISBN: 978-625-8904-00-0 (Tk) 978-625-8904-01-7 (1.c)
© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

ketebe.com

Ketebe Yayınları: 1755

Roman

Yayın Yönetmeni
Furkan Çalışkan

Dizi Editörü
Aykut Ertuğrul

Proje Editörü
Zeynep Ekşi Aktan

Yayına Hazırlayan
Merve Uygun

Düzeltili
Nur Erboğa

Kapak
Harun Tan

Mizanpaj
Nilgün Sönmez

1. BASKI

Eylül 2026
İstanbul

Ketebe Yayınları
Sertifika No: 49619
Maltepe Mahallesi Fetih
Caddesi No: 6 Dk: 2
Topkapı 34010 İstanbul
Tel: 212 612 29 30
e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt
Sertifika No: 71320
İMAK Ofset Basım Yayın A.Ş.
Akçaburgaz Mahallesi
137. Sok. No: 12
Esenyurt/İstanbul

© Özgün adı *Musashi* olan eserin tüm yayın hakları saklıdır.
İzinsiz yayımlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

1. KİTAP

MUSASHİ

SAMURAY DÖNEMİNİN EPİK HİKÂYESİ

TOPRAK

EIJI YOSHIKAWA

Türkçesi: Süha Sertabiboğlu

Eiji Yoshikawa

1892 Kanagawa doğumlu Yoshikawa, Japonya'nın önde gelen romancılarındandır. Gerçek adı Hidetsugu Yoshikawa olan yazar, samuray kökenli bir ailede doğdu. Ailesinin yaşadığı maddi zorluklar nedeniyle ilkokulu erken yaşta bırakmak zorunda kaldı; çeşitli işlerde çalıştı. Yokohama Limanı'nda çalışırken geçirdiği ölümcül bir kazadan sonra Tokyo'ya taşındı. Edebiyata ve klasik metinlere duyduğu derin ilgiyle kendi kendini eğitti. 1920'li yıllarda tefrika romanlar ve öyküler yazmaya başladı. 1935'te tefrika etmeye başladığı *Musaşi* adlı romanıyla tarihi konulara yöneldi. Bu eseri 120 milyona varan satışıyla tüm zamanların en çok satan romanları arasına girdi. Tarihi romanlarında, Japonya'nın çalkantılı geçmişini, samuray etiğini, sadakat, içsel disiplin ve insan doğasının çelişkilerini acı ve dramatik bir dille harmanladı. Kültür Liyakat Nişanı ve Kutsal Hazine Nişanı'na layık bulundu. 1962 yılında Tokyo'da hayata gözlerini yumdu.

Süha Sertabiboğlu

1952 yılında doğdu. Edirne Lisesi'ni ve İstanbul Üniversitesi Dış Hekimliği Fakültesi'ni bitirdi. 1982 yılında protez dalında doktora yaptı. 1994'ten bu yana, *Zen ve Motosiklet Bakım Sanatı*, *Modernite ve Holokaust*, *Suluk Mavi Nokta*, *Öteki Ses* ve *Yalnızlık Dolambacı* başta olmak üzere birçok kitabı Türkçeye kazandırdı.

İçindekiler

Önsöz / 7

I. KİTAP • TOPRAK

Küçük Çıngırak / 15

Tarak / 27

Çiçek Festivali / 55

Dul Kadının Gazabı / 71

Savaş Sanatı / 93

Yaşlı Sedir Ağacı / 127

Kaya ve Ağaç / 147

Musaşı'nın Doğuşu / 173

Önsöz

Musaşı'ye Japonya'nın *Rüzgâr Gibi Geçti*'si denebilir. Japonya'nın en sevilen popüler yazarlarından Eiji Yoshikawa (1892-1962) tarafından kaleme alınan eser, ilk olarak 1935 ve 1939 arasında Japonya'nın en büyük ve saygın gazetesi Asahi Shimbun'da tefrika edilmiş bir tarihsel romandır. Kitap olarak en az on dört kez basılan eser, yakın zamanda da Kodansha* tarafından Yoshikawa'nın 53 ciltlik külliyyatının dört cildi hâlinde yayımlanmıştır. Yedi kez filmi yapılmış, tiyatrodan defalarca sahnelenmiş ve en az üç ulusal kanalda sık sık televizyon dizisi olarak gösterilmiştir.

Miyamoto Musaşı gerçek bir tarihi şahsiyettir ama Yoshikawa'nın romanı sayesinde kitabın diğer ana karakterleriyle birlikte Japonya'nın yaşayan folklorunun bir parçası haline gelmiştir. Bu karakterler halk için o kadar tanıdık olmuştur ki insanlar onları sık sık herkesin tanıdığı kişilere benzetir. Bu da romanı okur için ayrıca ilginç kılmıştır. Kitap, Japon tarihinden romantik bir kesit sunmakla kalmayıp Japonların geçmişlerini ve kendilerini nasıl gördüğünü de anlatmaktadır. Ama bu roman esasen görkemli bir macera ve Japon tarzı bastırılmış bir aşk hikâyesi olarak beğenilir.

* Japonya'nın en büyük yayınevlerinden biri. (Çevirmenin Notu)

James Clavell'in *Shōgun*'uyla' bir benzetme yapmak kaçınılmaz görünüyor; çünkü bugün çoğu Amerikalı için gerek kitap gerekse televizyon dizisi olarak yayınlanan *Shōgun*, samuray filmleriyle yarışarak Japonya'nın geçmişine dair ana bilgi kaynağı olmayı sürdürüyor. Bu iki roman aynı tarihsel dönemi konu alıyor. 1600 yılında geçen *Shōgun*, ileride Japonya'nın shōgunu (askeri diktatörü) olacak Lord Toranaga'nın (Tokugawa İeyasu) feci ve kaçınılmaz Sekigahara Savaşı'na doğru yola çıkmasıyla sona erer. Yoshikawa'nın hikâyesiye o savaş alanında yenilmiş ordunun cesetleri arasında yaralı halde yatan sonradan Miyamoto Musaşi adını alacak genç Takezō'yla başlar.

Shōgun'da, tarihteki gerçek adı Will Adams olan Blackthorne dışında, Clavell'in pek gizlemeden yeniden adlandırdığı Japonya'nın büyük lordlarını ve soylu kadınlarını konu alır. *Musaşi*'deyse birçok önemli tarihsel figürden gerçek adlarıyla söz edilirken çok daha geniş bir Japon topluluğu ve özellikle de babadan oğula geçen askeri aristokrasi ile sıradan insanlar -yani köylüler, tüccarlar ve zanaatkârlar- arasındaki belirsiz sınırdaki yaşayan pek çok kişi yer alıyor. Clavell, tarihsel gerçekleri hikâyesine uydurmak için bolca çarpıtıyor ve sadece tarihe uymamakla kalmayıp o zamanın Japonyası'nda kesinlikle düşünülemeyecek Batı tarzı bir aşk hikâyesini de olay örgüsüne dahil ediyor. Yoshikawa'ya tarihe yahut en azından tarihsel geleneğe sadık kalıyor ve kitap boyunca küçük çapta bir arka plan teması olarak süren aşk hikâyesi de otantikliğini koruyor.

Yoshikawa, anlatımını elbette birçok hayali detayla zenginleştirmiş. Her maceraseverin gönlünü kazanacak kadar tuhaf rastlantılar ve cesaret gösterileri var. Ama bilinen tarihsel

* Avustralya doğumlu Amerikalı romancı James Clavell'in (1921-1994) *Shōgun* adlı romanından uyarlanan, başlıca Richard Chamberlain ve Toshiro Mifune'nin rol aldığı aynı adlı televizyon dizisi 1980 yılında (o zamanlar tek Türk televizyon kanalı olan) TRT'de yayımlanmış ve büyük ilgi görmüştü. Bu metinde geçen "ö" harfi "uzun ö" şeklinde okunur. (ç.n.)

gerçeklere tümüyle sadık kalıyor. Sadece Musaşi değil, hikâyede öne çıkan daha birçok kişi de tarihsel şahıslar. Örneğin genç Musaşi'ye yol gösteren ışık ve rehber olan Takuan, 1609'da Kyoto'da Daytokuji'nin en genç başrahibi olan ve daha sonra Edo'da büyük bir manastır kuran ama bugün en çok adını verdiği ünlü bir Japon turşusuyla tanınan, zamanının ünlü bir Zen keşişi, kaligrafi, ressamı, şairi ve çay ustasıydı.

Tarihteki gerçek Miyamoto Musaşi 1584'te doğup 1645'te öldü, babası gibi bir kılıç ustasıydı ve çift kılıç kullanmasıyla tanındı. Tüm savaş becerilerinin anahtarı olarak müthiş bir özdisiplin geliştirmişti ve kılıç kullanma konusunda çok ünlü *Gorin No Sho* adlı kitabın yazarıydı. Muhtemelen genç yaşta Sekigahara Savaşı'na katılmıştı; Kyoto'daki Yoşioka kılıç okulundakilerle ve Nara'da, hepsi de bu kitabın önde gelen figürleri olan Hōzōin savaşçı keşişleriyle ve Sasaki Kojirō adlı ünlü kılıç ustasıyla dövüşleri de gerçekten yaşanmıştı. Yoshikawa'nın onun hakkında yazdıkları 1612'de, henüz 28 yaşında bir gençken sona eriyor ama Musaşi daha sonra muhtemelen 1614'teki Osaka Kalesi kuşatmasında yenilen tarafta savaşmış ve 1637-38'de Kyuşu adasının batısında yer alan Şimabara'daki Hristiyan köylülerin yok edilmesine katılmış olabilir; bu olay bu dinin iki yüzyıl boyunca Japonya'dan silinmesine ve Japonya'nın dünyadan kopmasına yol açmıştır.

İroniktir ki Musaşi 1640'ta Kumamoto'daki Hosokawa lordlarının hizmetkârı oldu ve bu kişiler, Kumamoto'nun lordları oldukları zaman Musaşi'nin baş rakibi Sasaki Kojirō'nun hamileriydi. Hosokawalarsa bizi *Shōgun* kitabına geri götürüyor çünkü o romanın çok haksız bir şekilde kötü kahramanlarından birini oluşturan kişi yaşlı Hosokawa Tadaoki'ydi ve hiç inandırıcı olmayan bir şekilde, Blackthorne'un büyük aşkı Mariko olarak betimlenen kadın da Tadaoki'nin örnek alınacak Hristiyan eşi Gracia'ydı.

Musaşı'nın yaşamı Japonya'nın büyük bir değişim dönemine rastlıyor. Küçük daimyöler, yani feodal derebeyleri arasında yüz yıl süren kesintisiz savaşlardan sonra, birbiri ardına üç lider nihayet tüm ülkeyi fethederek birleştirdi. Bu süreci Oda Nobunaga başlattı ama tamamlayamadan 1582'de hain bir vasal tarafından öldürüldü. Onun normal piyade saflarından yetişmiş en güçlü generali Hideyoři ulusun birleştirilmesini tamamladı ama 1598'de, hâkimiyeti henüz reşit olmayan varisine devredemeden öldü. Hideyoři'nin en güçlü vasalı Tokugawa İeyasu, Edo'daki yani bugünkü Tokyo'daki kalesinde doğu Japonya'nın büyük kısmına hükmeden büyük bir daimyö 1600 yılında Sekigahara'da batılı daimyölerin koalisyonunu yenerek üstünlük sağladı. Üç yıl sonra, teorik olarak Kyoto'daki eski ama güçsüz imparatorluk soyu adına tüm ülke üzerinde askeri diktatörlüğünü ifade eden geleneksel Shōgun ünvanını aldı. İeyasu 1605'te Shōgunluk makamını oğlu Hidetada'ya bıraktı fakat aslında hâkimiyeti elinde tuttu ve sonunda, Hideyoři'nin varisinin destekçilerini 1614 ve 1615'te Osaka Kalesi'ni kuşatarak yok etti.

İlk üç Tokugawa hükümdarı tüm Japonya'da öylesine güçlü bir denetim kurdu ki hâkimiyetleri iki buçuk yüzyıldan uzun sürdü ve ancak 1868'de, yani Japonya'nın Batı'yla temasının yeniden başlamasının ardından gelen on beş yıllık bir çalkantının sonucunda çöktü. Tokugawalar hâkimiyetini, dönem sonunda sayıları 265'e varan, babadan oğula geçen yarı özerk daimyöler aracılığıyla ve daimyöler da derebeyliklerini babadan oğula geçen samuray hizmetkârlar sayesinde sürdürüyordu. Sürekli savaşlardan sonra kurallara sıkı sıkıya bağlı bir barış dönemine geçiş, çift kılıç kuşanma ve aile adı taşıma ayrıcalıklarına sahip samuraylarla -aralarında zengin tüccarlar ve toprak sahipleri de olsa- teoride her türlü silahtan ve aile adı kullanma onurundan yoksun bırakılan sıradan insanlar arasında keskin sınırlar çizilmesine yol açtı.

Ama Yoshikawa'nın kitabına konu olarak aldığı yıllarda bu sınıfsal ayrımlar henüz kesin bir şekilde belirlenmemiştir. Her bölgede köylü savaşımlardan kalanlar vardı ve ülke Sekigahara'daki savaşın ya da çoğu daha önceki savaşların sonucu hâkimiyetini kaybeden daimyoların ordularından kalan rôninler, yani sahipsiz samuraylarla doluydu. Toplumun Tokugawa sisteminin kesin sınıf ayrımlarına göre tam olarak bölünmesi bir iki kuşak sürdü ve bu arada büyük oranda sosyal belirsizlikler ve sınıfsal geçirgenlikler yaşandı.

Japonya'da 17. yüzyılın başındaki diğer bir büyük değişim de liderlik yapısındaydı. Barış sağlanıp da büyük savaşlar sona erince hâkim savaşçı sınıf hâkimiyet için, askeri üstünlüğün yönetim konusunda beceri kadar önemli olmadığını fark etti. Samuray sınıfı, tüfek ve kılıç silahtarlığından, yazı fırçası ve kâğıt bürokratlığına doğru yavaşça dönüşmeye başladı. Barış halindeki bir toplumda disiplinli bir özdenetim ve eğitim savaşta beceriden önemli hale geliyordu. Batılı okuyucular 17. yüzyılın başında okuryazarlığın ne kadar yaygın olduğuna ve tıpkı o zamanlar hep Antik Yunan ve Roma geleneklerine atıfta bulunan Kuzey Avrupalılar gibi, Japonların da Çin tarihi ve edebiyatına yaptıkları sürekli göndermelere hayret edebilir.

Musaşi'nin geçtiği zamanlarda Japonya'nın üçüncü büyük değişimi de silahlardaydı. 16. yüzyılın ikinci yarısında Portekizlilerin yeni getirdiği çakmaklı tüfekler savaşların belirleyici silahı haline gelmişti ama barış içindeki bir ülkede samuraylar bu nahoş ateşli silahlara sırtını dönüp kılıçla geleneksel aşkına devam edebirdi. Kılıç okulları gelişti. Ama gerçek kavgalarda kılıç kullanma olasılığı azalırken savaş becerileri giderek savaş sanatına dönüşmeye başladı ve bu da kılıç ustalığının, denemeyen dövüşsel etkisinden ziyade içsel özdenetim ve karakter oluşturma niteliklerinin önemini giderek daha belirginleştirdi. Savaştan çok felsefeye yakın, tam bir kılıç mistisizmi gelişti.

Yoshikawa'nın anlattığı Musaşi'nin ilk yaşamı Japonya'da yaşanan tüm bu değişimleri gözler önüne seriyor. O da bir dağ köyünden tipik bir rönindi ve ancak ileri yaşında düzenli bir samuray hizmetkâr haline geldi. Bir kılıç ekolü kurdu. Hepsinden önemlisi, yavaş yavaş içgüdüsel bir savaşçıdan, Zen Tarzı özdisiplin hedeflerini şevkle takip eden bir adama dönüştü, kendisi üzerinde içsel hâkimiyetini ve çevresindeki doğayla bütünleşme duygusunu mükemmelleştirdi. Yoshikawa, Musaşi'yi, hayatının erken yıllarında ortaçağ Avrupası'ndaki dövüşmeleri hatırlatan ölümcül karşılaşmalar hâlâ mümkünse de, savaştan gelen askeri becerilerini bilinçli olarak, barış zamanında karakter oluşturma yöntemine dönüştüren biri olarak betimliyor. Dövüş becerileri, manevi bir özdisiplin ve estetik duyarlılık birbirine karışarak ayrılmaz bir bütün haline geliyor. Bu Musaşi resmi muhtemelen tarihsel gerçeklerden uzak değil. Musaşi, bir kılıç ustası olduğu kadar yetenekli bir ressam ve başarılı bir heykeltıraş olarak da biliniyor çünkü.

Musaşi'nin simgelediği 17. yüzyılın başındaki Japonya güçlü bir Japonluk bilinciyle taşıyordu. Tokugawa'nın uzun ve nispeten durağan yönetimi, biçim ve ruhunu, biraz katılmış biçimde de olsa, bugünden yaklaşık yüz yıl kadar öncesine, yani 19. yüzyılın ortalarına kadar büyük ölçüde korudu. Yoshikawa da sınıfının çoğu üyesi gibi yeni çağa başarılı bir ekonomik uyum sağlayamamış eski bir samurayın oğluydu. Samuraylar yeni Japonya'da büyük ölçüde unutulmuş olsalar da yeni liderlerin çoğu bu feodal sınıftan gelmedir ve bu sınıfın etiği yeni zorunlu eğitim sistemi aracılığıyla tanıtılarak tüm Japon ulusunun manevi arka planı ve etiği haline getirildi. *Musaşi* gibi romanlar ve onlardan yapılan film ve oyunlar da bu süreçte katkıda bulundu.

Musaşi'nin geçtiği zaman, bugünün Japonları için, iç savaşın Amerikalılara olduğu kadar yakın ve gerçektir. Dolayısıyla

Rüzgâr Gibi Geçti ile benzetme hiç abartılı değil. Samuraylar çağı Japonların kafasında hâlâ çok canlı. Modern Japonların sırf sürü psikolojisiyle davranan “ekonomik hayvanlar” biçimindeki tasvirinin aksine, birçok Japon kendisini şiddetli derecede bireyci, ilkeli, özdisiplinli ve estetik açıdan duyarlı bir modern zaman Musaşisi olarak görmeyi yeğliyor. Her iki tasvirin de biraz geçerliliği var ve görünüşte kişiliksiz ve birörnek dış görünüşün ardındaki Japon ruhunun karmaşıklığını gösteriyor.

Musaşi, modern Japon edebiyatından yapılan çevirilerin büyük çoğunluğunu oluşturan son derece psikolojik ve sık sık da nevrotik romanlardan çok farklı. Ama geleneksel Japon kurgusu ve popüler Japon düşüncesinin oluşturduğu ana akıma tamamen uyuyor. Epizodik anlatımı sadece, ilk olarak bir gazetede tefrika edilmesinde değil, Japon hikâyeciliğinin başlangıç biçimlerine geri dönen bir teknikten de kaynaklanıyor. Çizdiği romantize edilmiş soylu kılıç ustası resmi, yüzlerce diğer hikâyede ve samuray filminde yüceltilen feodal geçmişin bir stereotipidir. Zen Tarzı, sade ve katı bir özdisiplinle özenetimini ve iç direncini geliştirmeye verilen önem bugünün Japon kişiliğinin birincil özelliklerindendir. Hep hissedilen doğa sevgisi ve doğaya yakınlık duygusu da öyledir. *Musaşi* sadece büyük bir macera hikâyesi değil. Bunun ötesinde, hem Japon tarihine bir göz atış, hem de bugünün Japonlarının idealleştirdiği öz imaja bir bakış olanağı sunuyor.

Edwin O. Reischauer*

* 1910'da Japonya'da doğdu. Harvard'da profesör oldu. ABD'nin Japonya Büyükelçiliğini yaptı. Bu ülke hakkındaki otoritelerden biriydi. (ç.n.)